

2017-153

Archeologienota Gentbrugge Hélène Maréchalhof

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

29-9-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Gentbrugge Hélène Maréchalhof (prov. Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich ten zuidoosten van de kern van Gentbrugge, net ten noorden van de E17. Het totale plangebied is 6821,21m² groot, het grenst in het oosten aan het Hélène Maréchalhof. Het plangebied bestaat uit enkele beboste percelen, zij het wel met een redelijk open karakter, waartussen een wandelpad van west naar oost loopt.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Het plangebied is gelegen in een omgeving die gekenmerkt wordt door een overvloedige aanwezigheid van kasteeldomeinen. Eind 18de eeuw was het perceel waarschijnlijk bebost. Het terrein zelf maakt sinds eind 19de eeuw deel uit van de tuin van kasteel Van de Velde, of het op dat moment nog bebost is, is onduidelijk. Zeker is dat er in 1971 (opnieuw) bomen op het terrein staan. Er lijken geen verstoringen te hebben plaatsgevonden op de site. Hoe het plangebied er uit zag voor 1777 kon niet achterhaald worden. De regio rond het plangebied is eerder rijk aan archeologische sites. Er zijn vele aanwijzingen dat de omgeving van Gentbrugge, in de nabijheid van de Schelde, een grote aantrekkingskracht uitoefende tijdens de metaaltijden en de Romeinse periode, waarbij al meerdere begraafplaatsen uit die periodes zijn aangetroffen. Daarnaast was deze regio, gelegen buiten de Kuip van Gent maar toch in de directe nabijheid van de stad, een voorkeursplek voor diverse kasteelheren om zich te vestigen. Hun laatmiddeleeuwse sites met walgracht groeiden later uit tot echte kastelen, en in de nieuwe en nieuwste tijden werden nog diverse nieuwe kastelen opgericht nabij het plangebied. Het plangebied is gelegen op de drogere zandgronden die vooral het westelijke deel van Gentbrugge kenmerken. Meer naar het oosten, in de Gentbrugse Meersen en nabij de Schelde, komen nattere zandleem- en kleigronden voor. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Gezien de aanwezigheid van diverse archeologische indicatoren in de omgeving is de kans niet onbestaande dat er een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied .

De werken beperken zich tot het noordelijke deel van het plangebied. Centraal op het noordelijke deel wordt een gebouw opgetrokken, dat volledig onderkelderd wordt. Ten noorden daarvan wordt een oppervlakkige verharding in grindgazon voorzien, die het geheel verbindt met het Hélène Maréchalhof. De uitgraving voor deze verharding zal 51cm diep gaan. Om de bouwwerken te realiseren, worden maximaal 6 bomen geroid. De nutsleidingen worden voorzien binnen de footprint van het gebouw. Op de overige delen van het perceel vinden geen bodemverstoringen plaats, het bos wordt zo veel als mogelijk in zijn huidige staat behouden. Op het totale plangebied van bijna 7000m² groot worden er werken voorzien op een oppervlakte van 1385m²: 735m² voor het gebouw en 650m² voor de verharding.

Hoewel het plangebied een bepaalde archeologische verwachting kent en op basis van het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan aangetoond worden, wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd. De archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning of begraving uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites zich meestal over grotere gebieden uitstrekken. Er zou geopperd kunnen worden dat er nog enige verwachting is voor een laat 19de-eeuwse/begin 20ste-eeuwse inrichting van een landschapstuin horend bij een kasteel, maar de vraag kan gesteld worden wat de archeologische relevantie daarvan is. Er zijn nog meerdere van dergelijke tuinen bewaard op heden waardoor er weinig kennisvermeerdering kan bekomen worden bij archeologisch onderzoek, daarnaast zal de beworteling van de bomen op het plangebied gezorgd hebben voor een verstoring van oppervlakkige en moeilijk af te lezen en te interpreteren sporen van tuininrichting.

De kleine oppervlakte van de geplande verstoringen in acht genomen lijkt een verder archeologisch vooronderzoek op deze site dus niet aan te raden. Als er een site aanwezig zou zijn, dan zou deze maar deels worden aangesneden en zou het onderzoek ervan meer vragen oproepen dan beantwoorden. De kosten-baten analyse zou in dit geval negatief uitdraaien. **Om die reden wordt er, ondanks het eventuele archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.**

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.